

ΠΟΡΙΣΜΑ

[Ν. 3094/03 Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις, άρ. 4 § 6]

Θέμα:

**Η ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΠΡΟΣΚΟΜΙΣΗΣ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ
ΛΟΙΠΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΩΣ ΛΟΓΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΑΠΟ ΤΗ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΟΥ Ν. 2643/1998**

Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη: Δ.Ν. Πατρίνα Παπαρρηγοπούλου

Ειδικός Επιστήμονας: Νίκη Μπαφέ

Βοηθοί Επιστήμονες: Σταματία Παπαδημητρίου, Ιωάννα Τουρκοχωρίτη

Ο Συνήγορος του Πολίτη (ΣΤΠ) στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του κατά το άρ. 103 § 9 του Συντάγματος και το ν.3094/2003 εξέτασε τις αναφορές της κ. ... και του κ. ... σχετικά με τον μηδενισμό των αιτήσεων τους για διορισμό βάσει του ν.2643/98. Μετά την ολοκλήρωση της έρευνας συντάσσεται το παρόν πόρισμα, το οποίο γνωστοποιείται και κοινοποιείται αρμοδίως.

I. Ιστορικό

Η κυρία ... και ο κύριος ... υπέβαλαν κατά την τελευταία προκήρυξη νέων θέσεων απασχόλησης για τα άτομα ειδικών κατηγοριών του ΟΑΕΔ (τον Οκτώβριο του 2002) αίτηση για διορισμό ως προστατευόμενοι του ν.2643/1998. Στον πίνακα προσωρινής μοριοδότησης που αναρτήθηκε τον Αύγουστο του 2003, οι αιτήσεις τους έλαβαν μηδέν (0) μόρια.

Ειδικότερα, η αίτηση της κ. ... μηδενίστηκε λόγω της μη υποβολής υπεύθυνης δήλωσης του πατέρα της ότι, αφενός μεν, δεν έχει στο παρελθόν ασκήσει το δικαίωμα υποχρεωτικής πρόσληψης σε θέση εργασίας, αφετέρου δε ότι παραιτείται της προστασίας του ν.2643/98 για το παρόν και το μέλλον. Ενώ η αίτηση του κ. ... μηδενίστηκε λόγω της μη υποβολής υπεύθυνης δήλωσης της πρώην συζύγου του ότι, αφενός μεν, δεν έχει στο παρελθόν ασκήσει το δικαίωμα υποχρεωτικής πρόσληψης σε θέση εργασίας και αφετέρου, ότι παραιτείται της προστασίας του ν.2643/98 για το παρόν και το μέλλον.

Ακολουθώς οι ενδιαφερόμενοι υπέβαλαν αιτήσεις θεραπείας, οι οποίες όμως, όπως προκύπτει από τους τελικούς πίνακες μοριοδότησης που αναρτήθηκαν τον Δεκέμβριο του 2003, απορρίφθηκαν. Σύμφωνα με τα σχετικά πρακτικά, οι ενστάσεις τους ανήκουν στην κατηγορία αυτών που απορρίφθηκαν λόγω «έλλειψης, ασάφειας ή εκπρόθεσμης υποβολής Υπεύθυνων Δηλώσεων παραίτησης των προστατευομένων μελών του ν.2643/98».

II. Νομικό Πλαίσιο

Στο άρθρο 1 του ν.2643/1998 ορίζεται ότι

«Στις διατάξεις του νόμου αυτού υπάγονται οι ακόλουθες κατηγορίες προσώπων: ... β. Τα άτομα, με ποσοστό αναπηρίας 50% τουλάχιστον, που έχουν περιορισμένες δυνατότητες για επαγγελματική απασχόληση εξαιτίας οποιασδήποτε χρόνιας σωματικής ή πνευματικής ή ψυχικής πάθησης ή βλάβης (άτομα με ειδικές ανάγκες), εφόσον είναι γραμμένα στα μητρώα ανέργων αναπήρων του Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ). Επίσης προστατεύονται όσοι έχουν τέκνο, αδελφό ή σύζυγο με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω, εξαιτίας βαριών ψυχικών και σωματικών

προβλημάτων, για τα οποία διαπιστώνεται από τις αρμόδιες υγειονομικές επιτροπές του νόμου αυτού η ισόβια ανικανότητα του αναπήρου για εργασία.»

Σύμφωνα με την υπ' αριθ. 30819/02 κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, (Καθορισμός του ειδικού εντύπου της αίτησης υπεύθυνης δήλωσης και των δικαιολογητικών των υποψηφίων για διορισμό ή πρόσληψη στο δημόσιο τομέα προσώπων που προστατεύονται από το ν. 2643/1998), παρ. Β.ΙΙ.

«Ειδικότερα οι προστατευόμενοι της κατηγορίας ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ (ΑΜΕΑ), με την αίτησή τους υποβάλλουν επιπλέον και τα εξής δικαιολογητικά: ... Υπεύθυνες δηλώσεις των λοιπών προστατευομένων μελών της οικογένειάς του, με τις οποίες αυτά δηλώνουν: αφενός μεν ότι δεν έχουν στο παρελθόν ασκήσει το δικαίωμα υποχρεωτικής πρόσληψης σε θέση εργασίας αφετέρου δε ότι παραιτούνται της προστασίας του ν. 2643/98 για το παρόν και το μέλλον».

ΙΙΙ. Θέσεις του Συνηγούρου του Πολίτη

Κατά την άποψη του Συνηγούρου του Πολίτη η παραπάνω διάταξη που απαιτεί τις υπεύθυνες δηλώσεις παρουσιάζει προβλήματα εναρμόνισης με τις συνταγματικές διατάξεις που κατοχυρώνουν, πρώτον, την προστασία του δικαιώματος για επαγγελματική ένταξη των ατόμων με αναπηρίες και δεύτερον, το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή. Ειδικότερα:

Α) Η ρύθμιση της άσκησης του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος των ατόμων με αναπηρίες για θετικές ενέργειες εκ μέρους του κράτους που εξασφαλίζουν «την αυτονομία, την επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας» (άρθρο 21 παρ.6), δεν πρέπει να θέτει τέτοιους όρους για την άσκηση του δικαιώματος, ώστε να καθίσταται αδύνατη η άσκησή του.

Σε πολλές περιπτώσεις η απαίτηση υπεύθυνης δήλωσης από κάθε μέλος της οικογένειας του ατόμου με αναπηρίες ότι δεν έχει στο παρελθόν ασκήσει το συγκεκριμένο δικαίωμα, αλλά και ότι παραιτείται από την άσκησή του στο μέλλον, συνεπάγεται αντικειμενικά την αδυναμία άσκησης του εν λόγω δικαιώματος και θίγει το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα του άρθρου 21 παρ. 6 για επαγγελματική ένταξη των ΑΜΕΑ.

Β) Η υποχρέωση προσκόμισης των υπεύθυνων δηλώσεων εκ μέρους όλων των λοιπών προστατευόμενων μελών της οικογένειας του ατόμου με αναπηρία, με τις οποίες αυτοί παραιτούνται από την άσκηση του δικαιώματος προς το μέλλον, συνεπάγεται πρακτικές δυσκολίες. Επιπλέον, όμως, συνιστά και περιορισμό του δικαιώματός τους στην ιδιωτική ζωή, τη στιγμή που τα ενδιαφερόμενα για διορισμό άτομα καλούνται να έλθουν σε επαφή και να συνάψουν σχέσεις με πρόσωπα με τα οποία ενδεχομένως δεν επιθυμούν. Σε κάθε περίπτωση, είναι ατελέσφορο και αναξίοπисто μέσον εξακρίβωσης των πραγματικών περιστατικών που απαιτείται να βεβαιωθούν.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση της κ. ... η αντικειμενική της αδυναμία να προσκομίσει την υπεύθυνη δήλωση του πατέρα της, τον οποίο η ίδια δεν έχει γνωρίσει ποτέ, λόγω διαζυγίου των γονέων της και εγκατάλειψής της από αυτόν σε νηπιακή ηλικία, συνεπάγεται τη μηδένιση της αίτησής της εκ μέρους του Ο.Α.Ε.Δ. και επομένως την ολοκληρωτική αδυναμία της να ασκήσει το δικαίωμά της για εργασία. (άρθρο 21 παρ. 6 του Συντ.).

Όσον αφορά δε στην περίπτωση του κ. ..., ο Συνήγορος του Πολίτη αδυνατεί να κατανοήσει την αιτιολογία μηδενισμού της αρχικής αίτησης και της απόρριψης της αίτησης θεραπείας του, δεδομένου ότι η πρώην σύζυγός του δεν ανήκει πλέον στην κατηγορία των «λοιπών προστατευόμενων μελών της οικογένειάς του», των οποίων σχετική υπεύθυνη δήλωση υποχρεούνταν να προσκομίσει ο εν λόγω ενδιαφερόμενος.

IV. Θέσεις της διοίκησης

Ο Συνήγορος του Πολίτη έθεσε τον παραπάνω προβληματισμό με τις υπ' αριθμ. ****/2003 και ****/2003 επιστολές του προς την Κεντρική Επιτροπή Εποπτείας και Συντονισμού Εφαρμογής του ν.2643/98 του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (τέως Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων) και την Περιφερειακή Δ/ση Αττικής και Νήσων του Ο.Α.Ε.Δ.

Α) Σε απάντηση επιστολής του Συνηγόρου του Πολίτη σχετικά με την απόρριψη της αίτησης της κ. ..., η Περιφερειακή Δ/ση Αττικής και Νήσων του Ο.Α.Ε.Δ., ισχυρίζεται στο υπ' αριθμ. πρωτ. ****/** **04 έγγραφό της:

«...Σύμφωνα με το με αριθμ. πρωτοκόλλου 1365/03-11-03 παράγραφος Δ' έγγραφο της Κεντρικής Επιτροπής Εποπτείας και Συντονισμού Εφαρμογής του Ν.2643/98 του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, στις προστατευτικές διατάξεις του Ν.2643.98 υπάγονται έλληνες υπήκοοι ή υπήκοοι των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Ο πατέρας της κας ... είναι βρετανός υπήκοος - Ε.Ε.). Συνεπώς και βάση του εγγράφου 236/22-04-03 παράγραφος 2 της ανωτέρω Επιτροπής, όλες οι υπεύθυνες δηλώσεις που ορίζονται από τις Υπουργικές αποφάσεις (30719/08-05-02 και 30819/24-05-02) ως αναγκαία δικαιολογητικά πρέπει να συνοδεύουν την αίτηση του υποψηφίου και να υποβάλλονται εντός των νομίμων προθεσμιών. Η κα ... θα έπρεπε να έχει προσκομίσει παραστατικό το οποίο να αποδεικνύει νομικά την εξαφάνιση του πατέρα της...»

Ενώ η Δ/ση Κοινωνικής Προστασίας του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας σε απάντηση της ίδιας επιστολής του Συνηγόρου του Πολίτη αναφέρει στο υπ' αριθμ. πρωτ. ***/** **2004 έγγραφό της:

«...Η ενδιαφερόμενη μετά την ολοκλήρωση των τοποθετήσεων έχει δικαίωμα να υποβάλλει ένσταση στην Δευτεροβάθμια Επιτροπή του άρθρου 10 του Ν.2643/1998 κατά της συγκεκριμένης τοποθέτησης ή κατά των συγκεκριμένων τοποθετήσεων, σε θέσεις που είχε δηλώσει με την αίτησή της. Η Δευτεροβάθμια Επιτροπή του άρθρου 10 του Ν.2643/1998 θα εξετάσει τη μονιμότητα αποκλεισμού της προσφεύγουσας από τη μοριοδότηση συνεπεία έλλειψης του συγκεκριμένου δικαιολογητικού»

Β) Όσον αφορά στην απόρριψη της αίτησης του κ. ..., η προαναφερθείσα Δ/νση του Ο.Α.Ε.Δ, μετά από σχετικό έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη, αναφέρει:

*«...Κατόπιν κατέθεσε [ο κ. ...] στις 8-8-03 αίτηση θεραπείας με αρ.πρωτ.***, στην οποία δεν προσκόμισε την απαιτούμενη υπεύθυνη δήλωση της πρώην συζύγου του, αλλά μια δική του με την οποία μας δήλωνε ότι η πρώην σύζυγός του είναι μόνιμος κάτοικος εξωτερικού και δεν είναι δυνατή η ανεύρεσή της [...] Επομένως η υπεύθυνη δήλωση παραίτησης συζύγου ακόμη και σε περίπτωση διάστασης ή διάζευξης είναι δικαιολογητικά που απαραίτητως πρέπει να συνυποβάλλει με την αίτησή του ο υποψήφιος...»*

Για το ίδιο θέμα, η προαναφερθείσα Δ/νση του αρμόδιου Υπουργείου ισχυρίζεται στο υπ' αριθμ. πρωτ. ***/** **2004 έγγραφό της:

«...Σας γνωρίζουμε ότι με τις υπουργικές αποφάσεις 30719/8-5-2002 και 30819/24-5-2002 ορίζεται ότι ειδικότερα οι προστατευόμενοι της κατηγορίας έμμεση ΑΜΕΑ με την αίτηση τους υποβάλλουν επιπρόσθετα υπεύθυνες δηλώσεις των λοιπών προστατευόμενων μελών της οικογένειας τους με τις οποίες δηλώνεται: αφενός μεν ότι δεν έχουν στο παρελθόν ασκήσει το δικαίωμα υποχρεωτικής πρόσληψης σε θέση εργασίας αφετέρου δε ότι παραιτούνται της προστασίας του Ν.2643/1998 για το παρόν και το μέλλον υπέρ του αιτούντος. Στόχος της παραπάνω διάταξης είναι να διασφαλιστεί η προβλεπόμενη άντληση προστασίας ενός εκ των δικαιούχων του άρθρου 1 της παρ. β του δεύτερου εδαφίου του Ν.2643/1998. Στην προκειμένη περίπτωση η υπεύθυνη δήλωση της πρώην συζύγου του κ. ... κρίνεται απαραίτητη, καθόσον θα μπορούσε να είχε κάνει χρήση του δικαιώματός της στο παρελθόν δηλαδή πριν από τη λύση της έγγαμης συμβίωσης (όταν δηλαδή περιλαμβάνονταν στα πρόσωπα που θεωρεί ο νόμος 2643/1998 ως 'προστατευόμενους').»

V. Συμπεράσματα - Προτάσεις

Ο Συνήγορος του Πολίτη, όπως έχει ήδη τονίσει στις προαναφερθείσες επιστολές του προς τη Διοίκηση, θεωρεί ότι η απαίτηση υπεύθυνων δηλώσεων παραίτησης των λοιπών προστατευόμενων μελών της οικογένειας των υποψηφίων για διορισμό κ. ... και κ. ... καθιστά αντικειμενικά αδύνατη την άσκηση του δικαιώματός τους για διορισμό βάσει του ν.2643/1998 και θίγει, επομένως, το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα για επαγγελματική ένταξη των ΑΜΕΑ. Εξάλλου, και στις δύο περιπτώσεις η απαίτηση προσκόμισης των εν λόγω δηλώσεων συνιστά περιορισμό του δικαιώματός τους στην ιδιωτική ζωή.

Ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι η εμμονή της Διοίκησης περί υποχρέωσης υποβολής υπεύθυνης δήλωσης παραίτησης συζύγου «ακόμη και σε περίπτωση διάστασης ή διάζευξης» για την περίπτωση του κ. ... και υποβολής παραστατικού «το οποίο να αποδεικνύει νομικά την εξαφάνιση του πατέρα της» στην περίπτωση της κ. ..., πηγάζει από την αδυναμία του Ο.Α.Ε.Δ., λόγω έλλειψης σχετικού αρχείου, να εξακριβώσει αν τα συγκεκριμένα μέλη της οικογένειας των δικαιούχων έχουν κάνει χρήση του εν λόγω δικαιώματος για διορισμό στο παρελθόν. Η οργανωτική αυτή αδυναμία, όμως, μετακυλίζει το βάρος αποδείξεως στους δικαιούχους.

Για τους παραπάνω λόγους, ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει:

α) προς αντιμετώπιση του γενικότερου ζητήματος να τηρείται από τον Ο.Α.Ε.Δ. ηλεκτρονικό αρχείο των ατόμων που έχουν ασκήσει το δικαίωμα υποχρεωτικής πρόσληψης, έτσι ώστε να μην είναι απαραίτητη η προσκόμιση των σχετικών υπεύθυνων δηλώσεων,

β) να μοριοδοτηθούν οι αιτήσεις των κ. ... και ... για διορισμό βάσει του ν.2643/1998. Να γίνει δεκτό ότι σε περίπτωση αδυναμίας προσκομίσεως υπεύθυνης δήλωσης των λοιπών προστατευόμενων μελών της οικογένειας, αρκεί η υποβολή υπεύθυνης δήλωσης του αιτούντος τη μοριοδότηση, στην οποία θα εξηγείται ο λόγος της αδυναμίας σε συνδυασμό με έγγραφα που πιθανολογούν την αδυναμία αυτή (όπως π.χ. διαζύγιο, ανιών αλλοδαπός και κάτοικος αλλοδαπής, κ.λπ.).

Με τιμή

Δ.Ν. Πατρίνα Παπαρρηγοπούλου

Ειδικός Επιστήμονας: Νίκη Μπαφέ (τηλ. 210-7289817)
Βοηθοί Επιστήμονες: Σταματία Παπαδημητρίου, Ιωάννα Τουρκοχωρίτη (τηλ. 210-7289816)

Αποδέκτες (άρθρο 4§6 ν. 3094/2003):

- Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας/ Γραφείο Υπουργού, Πειραιώς 40, 101 82, Αθήνα
- Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας/ Γραφείο Υφυπουργού, Πειραιώς 40, 101 82, Αθήνα

Κοινοποίηση:

- Διοικητή ΟΑΕΔ, Εθνικής Αντιστάσεως 8 , 174 56 Άνω Καλαμάκι